

Za gospodarje

Maribor, dne 9. septembra 1936.

Inženier Rado Šturm.

Gospodarski pomen kalijevih gnojil za varstvo rastlinstva.

(Konec.)

Še druge prednosti gnojenja s kalijem.

Če vzamemo n. pr. žitarice, katerim smo pognojili s kalijem, smo dosegli večjo trdnost — žito ni poleglo — česar naravna posledica ni le hitrejše zorenje in ložja žetev, ampak se taka žitna polja lahko pokosi s stroji. Ker se setev ložje in hitrejše opravlja, se ne kopiči in ne zastaja delo, radi česar se pridelek skrbneje opravi in polje poprej spraši. Pa tudi, če posejemo strnišno korenje med n. pr. ječmen ali pšenico, se boljše razvija, ker dobi več zraka izmed bilja, kakor pa pri poleglim žitu, kjer se navadno zaduši. Ker povzroča torej kalij s svojo učinkovitostjo trdnost bilja, vpliva s tem obenem tudi na višino in kakovost pridelka, na gospodarsko razdelitev dela in pa na naslednje sadeže. Ker pa učinkuje kalij, kakor je znano, tudi na zdravstveno stanje rastlinstva, pridobimo tudi z gnojenjem s kalijem zdravo blago, posebno semensko, kar je izredne važnosti za gospodarstvo, poleg tega pa ostanejo polja več ali manj čista plevla, kar tudi zelo ugodno vpliva na naslednji sadež. Ugotovljeno je tudi, da se pridelki okopavin v shrambah boljše držijo, ako jim je bilo pognojeno s kalijevo soljo, o čemur se lahko vsak kmetovalec prepriča. Radi trpežnosti pridelka pa tudi ni izgub v shrambah ali podpisnicah na blagu, blago se torej ne pokvarja, radi česar se doseže za njega boljše ceno. Iz tega pa sledi, da kalijeva sol ne vpliva ugodno le na varstvo rastlin med rastjo, ampak celo pozneje na boljše konserviranje pridelka in s tem pa seveda tudi na celoten gospodarski uspeh in donos.

Da se nadalje krma z gnojenjem s kalijem izboljša na korist beljakovin je dokazal prof. Klapp v Nemčiji in v kaki meri učinkuje to kakovostno izboljšanje krme

na pridelek mleka in mesa pri domačih živalih je pokazal prof. Nolte v razpravi. Dokazal je v triletnih poskusih, da se znižajo z gnojenjem kalijevih soli pri pridelavi krme produkcijski stroški 1 kg prirastka mesa za 8.18 RM, kar odgovarja po našem Din 2.43 Din (val. 13.50 Din), kar bi bil vsekakor izboren uspeh za naše gospodarske prilike, ko je cena živini pod minimum.

Da je učinek kalijeve soli še v praktičnem izvajanju kmetovalcu nepoznat, pomeni to dejstvo, ker pač nima možnosti primerjati učinek, radi česar smatra tega za samo po sebi razumljivega. Iz stališča znanstvenika pa pomenijo lastnosti kalijeve soli, če tudi ni veliko praktičnih primerjalnih poskusov na razpolago, vsekakor velike prednosti za poljedelca, ker mora v dosego zadovoljivega pridelka itak pognojiti kulturam s kalijem; s čimur ne hote varuje rastlinstvo pred gotovimi vremenskimi in bolezenskimi pojavi, radi česar si pa tudi v gospodarsko finančnem oziru prihrani na gotovini, za katero je v današnjih časih izredna stiska.

Če pa premotrino navedene ugodne lastnosti kalijeve soli za varstvo rastlinstva v zvezi s potrebo za gospodarstvo, vidimo, da znašajo stroški nabave tega gnojila le nekaj odstotkov celokupnih gospodarskih izdatkov, ki jih je z ozirom na večji donos posameznih kulturnih pridelkov treba upoštevati. Ako torej uporabljamo manjšo množino gnojila v gospodarstvu, bomo imeli temu tudi primeren uspeh, ki bo tem večji, čim skrbneje izvršimo vsa druga za razvoj rastline potrebna dela in opravila.

Hmeljarske zadeve.

Vzorčni sejem.

Vzorčni sejem hmelja v Zalcu 30. avg. je otvoril kot pokrovitelj naš ban dr. M. Natlačen. Ob otvoritvi, kateri so prisostvovali številni hmeljarji z vseh strani Savinjske doline, je g. bana pozdravil na-

čelnik zadruga g. Mihelčič ter v kratkem in jedrnatem govoru orisal važnost hmeljarstva za Savinjsko dolino. Nato je povzel besedo pokrovitelj, ban dr. Natlačen, poudaril važnost in pomen hmeljarstva za našo banovino in vso državo, podčrtal vse pereče potrebe našega hmeljarstva, naglasil važnost hmeljarske zadruga ter vzorčnega sejma in proglasil sejem za otvorjen. Nato si je g. ban v spremstvu načelstva zadruga ogledal vzorce, čestital prirediteljem k uspehi organizaciji in želel sejmu mnogo uspeha. Hmeljarji so z vihnim odobravanjem sprejeli veliko razumevanje g. bana za naše hmeljarstvo in njegove potrebe.

Kupčija z našim letošnjim hmeljem.

Obiranje hmelja pri nas v Sloveniji je v splošnem končano in računajo, da letošnji pridelek glede množine pač nekoliko zaostaja za lanskim, glede kakovosti pa ga prekaša, ker imamo letos vsaj 75% v barvi dobrega blaga. Le iz prvoobranih nasadov je blago bolj lahko, sicer pa je dozorelo in je prav težke, v vsakem oziru prvovrstne kakovosti. — Kupčija je letos kaj hitro pričela, da je bilo le nekaj blaga na razpolago. Začetne cene so bile 20 do 25 Din za kg ter se pri bolj ali manj čvrsti tendenci vzdržujejo. Izjemoma se je z napitnino plačalo za najboljšo blago že tudi nad 26 Din, za slabše in zlasti v barvi zelo kvarno pa tudi po 20 Din za kg. Kupuje se največ za ameriški in angleški račun. Tendence je v splošnem za gladko zeleno blago precej čvrsta. Prodanih je doslej že kakih 35% pridelka. Iz Vojvodine došla hmeljarska poročila pravijo, da je tamkaj obiranje hmelja v polnem teku, vendar bo glede množine letina vsekakor zaostajala za lansko. Kakovost letošnjega pridelka je radi neugodnega vremena tik pred obiranjem mnogo trpela, vendar bo tudi še nekaj prav lepega blaga. — S kupčijo se polagoma pričinja in se nudi za najboljšo blago nekaj pod 20 Din za kg.

Ljudski pravnik.

Služnostne pravice v slučaju javne dražbe. I. K. Sv. B. — Na javni dražbi ste kupili posestvo z vsemi pravicami in dolžnostmi, kakor jih je imel prejšnji lastnik. K zdražbanemu posestvu spada njiva, ki visi od obeh koncev proti sredini in stoji voda na njej, ako ni prekopa. Prejšnji

lastnik je imel na njivi prekop ter je spuščal vodo na sosedovo njivo. Isto ste hoteli storiti tudi Vi, namreč napravili ste prekop, sosed pa Vam prepoveduje spuščati vodo na njegovo njivo. Vprašate, ali Vam sme sosed to zabraniti. — Sami pravite, da ste posestvo prevzeli z istimi pravicami, kot jih je imel prejšnji lastnik. Ako je slednji imel temeljem kakega pravnega naslova (zadevnega dogovora) pravico spuščati vodo iz svoje njive na sosedovo, potem jo smete tudi Vi in lahko s tožbo prisiliti soseda, da Vam to pravico prizna. Ako pa je spustil vodo na sosedovo njivo brez pravnega naslova, tedaj bi smeli Vi to početje nadaljevati le, ako je dotična pravica že priposestovana. Pri tem si smete v Vašo priposestovalno dobo 8 let, ki jo omenjate, šteti tudi priposestovalno dobo Vaših lastninskih prednikov. Ako pa doba še ne znaša 30 let, Vam sme sosed upravičeno zabraniti nadaljno spuščanje vode na njegovo njivo.

Ali sme prevzihtkar vzeti kako osebo k sebi ali dati svojo sobo brez dovoljenja v najem. A. Z. — Pravite, da imate sobo za »užitek«, pa že 4 leta ne stanujete v isti sobi, češ, ker niste varni in vprašate, ali bi smeli vzeti k sebi kako osebo ali dati sobo brez dovoljenja lastnika v najem. — Vaša navedba, da imate sobo za užitek, je najbrž netočna in bo stvar najbrž ta, da jo imate na razpolago kot preužitkar. Ako je v slednjem slučaju cela soba Vam samemu na razpolago, si smete vzeti k sebi kako tujo osebo le v kolikor jo potrebujete za postrežbo ali oskrbovanje, ne smete pa sobe oddati v najem brez lastnikovega dovoljenja. Zakaj ne bi bili varni v dotični sobi, niste povedali. Dvomimo, da bi bili v taki nevarnosti, da bi morali imeti varuha. Za slučaj, da Vam je pa soba dana na razpolago kot užitek v smislu § 509 odz., pa ste upravičeni dati jo tudi v najem brez dovoljenja lastnika.

Stroški zapuščinske razprave. Kdo jih je dolžan plačati. — Ako je zapuščinsko razpravo opravil notar kot sodni komisar, dobi za to nagrado, ki je v zakonu določena in sicer po vrednosti zapuščine. Ako znaša vrednost nad 500 Din do všteti 2500 Din, znaša nagrada 50 Din; do všteti 5000 Din 80 Din, do všteti 7500 Din 150 Din, do všteti 10.000 Din 160 Din; ako znaša vrednost zapuščine nad 10.000 Din tedaj se za presežek od 10.000 Din

naprej do 30.000 Din odmeri nagrada v znesku 2%. Nadaljna nagrada se potem zmanjšuje in sicer znaša za presežek od 30.000 do 100.000 Din 1½%, od 100.000 do 200.000 Din 1% itd. Za sestavljanje inventarja pritiče notarju še 30% gornje nagrade, najmanj pa 40 Din. Cenitve, ki so s tem združene, pa se ne nagrajuje posebej. Stroški zapuščinske razprave obremenjujejo zapuščino kot tako in ne posameznike.

Za katere dolgove velja kmečka zaščita. A. Zupan v T. — Vaša sestra je prodala posestvo 2. maja 1931, pri čemur je kupec ostal dolžan 5000 Din, katere bi imel plačati do 2. maja 1932. Vprašate, ali spada ta dolg pod zaščito. Za zaščitene kmečke dolgove se smatrajo dolgovi, nastali pred 20. aprilom 1932; izjemoma so zaščiteni še nekateri manjši dolgovi, nastali pred 20. oktobrom 1931. V Vašem slučaju je dolg zaščiten, ker se zaščita ne ravna po dnevu dospelosti terjatve, odn. koncu plačilnega roka, marveč v predmetnem slučaju po dnevu sklepa pogodbe, to je 2. maja 1931.

Ali je preživnina zaščitená? Isti. — Pravite, da je gori omenjeni ostanek kupnine bil mišljen kot nekaka preživnina za Vašo sestro in je ona z dotičnim denarjem hotela sebi kupiti obleko in druge nujne potreščine, vsled česar smatrate, da bi morala biti njena terjatev zaščite prosta. — Uredba o zaščiti kmetov določa, da niso zaščitene le one terjatve za vzdrževanje, ki pristojijo komu zoper dolžnika-kmeta na osnovi dolžnikove vzdrževalne dolžnosti. V Vašem slučaju pa ta primer ni podan, vsled česar uživa dolžnik zaščito. Čeprav bi terjatev Vaše sestre bila zaščite prosta, bi Vi ne živili kot nje dedič iste ugodnosti, češ, da ste tudi Vi nujno potrebni.

Koliko obresti sme terjati zasebnik od zaščitene terjatve. Isti. — Od zaščitene terjatve sme terjati za čas do 21. aprila 1932 upnik vse dogovorjene obresti. Od tega dne naprej do 23. novembra 1933 sme zahtevati največ 10% obresti. Od 23. novembra 1933 dalje pa le 1% obresti. Upnik mu je dolžan plačati le obresti za čas od 23. novembra 1933 do 15. novembra 1934 pod izvršbo. V ostalem pa je upnik dolžan plačevati svoj dolg po odplačilnem načrtu B in sicer počenši s 15. novembrom 1936. Zneska obresti Vam ne moremo iz-

računati, ko ste napisali, da znašajo $\frac{3}{54}$ kar nam ni jasno.

Ali veljajo gornje olajšave tudi za upnike zadrug, ki so članice Zadrugnih zvez. Isti. — Glasom uredbe o zaščiti kmetov se smejo kmetje-člani zadrug proti svoji zadrugi koristiti s predpisi, ki govore o znižanju kmečkih dolgov, nadalje o podaljšanju plačilnih rokov, znižanju obrestne mere in olajšavam radi elementarnih nezgod, če jim to dovoli Zadrugna zveza, v kateri je njih zadruga včlanjena. Vendar nekatera sodišča tudi brez tega pogoja dovoljujejo vse omenjene olajšave brez izjeme vsem zaščitenim kmetom.

Prodaja šmarnice prepovedana. M. Lešnik v V. — Vprašate, ali smete prodajati šmarnico lastnega pridelka nad 5 litrov. — Prodaja šmarnice, čeprav lastnega pridelka, in sploh vsako stavljanje šmarnice v promet, je prepovedano in celo kaznjivo.

Ali sme posojilnica terjati četrtno glavnice. J. Centrih v P. — Dolgujete posojilnici 5429 Din in vprašate, ali sme zahtevati vzlic temu, da ste Vi zaščiten kmet, četrtno dolžne glavnice. Po odplačilnem načrtu, ki velja za članice raznih zadrugnih zvez, so tudi zaščiteni dolžniki dolžni v slučaju, ako dolžna glavnica pri zadrugi ne presega zneska 6000 Din, odplačevati zadrugi poleg vsakoletnih obresti letno najmanj $\frac{1}{4}$ dolžne glavnice in sicer do konca meseca novembra lanskega leta.

Nemožnost plačila dolžnih obrokov radi pozebe. Isti. — Pravite, da Vam je mraz vzel najmanj 50% vseh pridelkov in da radi tega ne morete plačevati dolžnih obrokov. — Ako ste radi pozebe zašli v nemožnost opraviti plačila po uredbi o zaščiti kmetov, sme pristojno sresko sodišče na Vašo prošnjo odložiti prisilno izterjavo obroka celoma ali deloma, vendar največ za leto dni. Sodišče bo zaslislalo tudi upnika ter zaprosilo mnenje področnega strokovnega organa banovine; potem šele bo odločilo o Vaši prošnji. Ta olajšava se sme ob istih pogojih tudi ponoviti.

Gospodarske zanimivosti.

Krog ureditve kmečkih dolgov. Prvega t. meseca se je vršila seja ministrov za ureditev kmečkih dolgov. Nova uredba po

obsegala vse kmečke dolgove in upnika kmeta. Uredba mora prinesiti končno odločitev o odnošaju kmetov do zasebnih bank, do zadrug in njih zvez ter do trgovcev in drugih zasebnih upnikov. Doznava se, da bo država doprinesla gotovo vsoto za mobilizacijo hranilnih vlog, v korist vlagateljem. Računa se, da je zmrznjenih hranilnih vlog okoli 7 milijard dinarjev. V najboljšem primeru bi dobile banke v gotovini okoli 1.800 milij. Din.

Nemci kupujejo naše slive. Nemčija nam je dovolila, kakor se poroča iz Beograda, kot prvi kontingent uvoz 500 vagonov svežih češpelj. Od tega kontingenta so bila že izdana uvozna dovoljenja za uvoz 230 vagonov, vsak vagon po 7 ton, kar znaša skupno 1610 ton. V poučenih krogih pa se trdi, da bomo mogli letos izvoziti v Nemčijo še znatno večje količine svežih češpelj. Naše sveže češplje prodajajo nemški uvozniki po 19 do 20 mark za 50 kg, v Jugoslaviji pa nam plačujejo Nemci za sveže češplje le po 12.50 do 13 mark za 50 kg.

Razveseljiva ugotovitev. Letina koruze v Jugoslaviji bo letos rekordna, kakršne še ni bilo, odkar obstoja Jugoslavija. Tudi žetev pšenice je odlična in mogli bomo izvoziti velike količine pšenice, in sicer tudi proti plačilu v devizah. Samo za koruzo in pšenico bomo letos dobili okoli 1100 milijonov dinarjev. Češplje nam bodo dale letos okoli 100 milijonov Din. Raste pa tudi izvoz drugih pridelkov in tudi izvoz živine.

Iz gibanja Kmečke zveze.

Svetinje. Dne 30. avgusta je vršil pri nas ustanovni občni zbor Kmečke zveze. G. Janžekovič Alojzij, podpredsednik za Slovenijo, nam je v pestrem govoru razložil, kako velikega pomena je Kmečka zveza za našega kmeta in delavca. Posebej je povdarjal, da on ne smatra kot kmeta samo tistega, ki ima po dva para konj, ali pa še več, rekel je, da vsi, ki delamo na polju in v vinogradih, spadamo v to prepotrebno organizacijo. Zato vsi, ki si želite boljše bodočnosti, pridite in se prijavite v Kmečko zvezo. Za predsednika je bil enoglasno izvoljen gospod Križan Albert, posestnik iz Cerovca.

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 5. septembra 1936 so pripeljali 22 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina 12—14. Kmetje so pripeljali 4 voze sena po 30—35, 9 otave 30, 1 lucerne 40, 1 pšenične slame 25, 36 vozov krompirja 0.75—1, 4 čebule 1—1.50. Česen 3—5, zelje 0.50—3, kislo zelje 3—4, kumarce 0.25—1.50, karfijola 0.50—6, ohrovt 0.50—1, hren 8—10, fižol v stročju 1—2. Jabolke 3—4, hruške 3—6, slive 2—3, črnice 1—1.50, breskve 4—8, maline 4, grozdje 4—10, celi orehi 10—12, luščeni 28 Din. Na trgu je bilo 10 vreč pšenice po 1.25, 7 rži 1.25, 9 ječmena 1.25, 10 koruze 1—1.25, 9 ovsa 1—1.50, 8 prosa 1.25, 9 ajde 1, 4 prosenega pšena 3.50 do 4, 3 ajdovega pšena 3, 15 fižola 1.50 do 2.50. Smetana 8—10, mleko 1.50—2, sirovo maslo 20, čajno maslo 26—28, jajca 0.50—0.80. Prinesli so 84 kokoši po 15 do 20, 914 piščancev po 15 do 20, 10 gosi 30—35, 3 purane 40—45, 30 rac 12—18, 44 domačih zajcev 5—35 Din.

Goveji in konjski sejm v Ptuj. V torek 1. t. m. je bil na mestnem sejmišču konjski in goveji sejem, ki je bil prav dobro založen in tudi kupčija je bila dobra. Pri gnali so 829 glav živine, in sicer 87 volov, 423 krav, 19 bikov, 48 juncev, 103 telice, 6 telet in 143 konj. Od teh so prodali 256 komadov, in sicer 42 volov, 110 krav, 16 bikov, 6 juncev, 42 telic, 3 teleta in 37 konj. Cene goveji živini se od zadnjega sejma bistveno niso spremenile in so bile naslednje: voli 3—4.50 Din, krave 2—3.50, biki 3—3.50, junci 2.80—3.50, telice 3 do 4.50, teleta 4—5 Din za kg žive teže. Konje so prodajali po kakovosti od 500 do 4000 Din, žrebeta pa od 300 do 2000 Din komad. Dva vagona konjev je bilo prodanih v Avstrijo. Prihodnji konjski in goveji sejem bo 15. t. m.

Ptujski svinjski sejem, ki je bil v sredo 2. t. m., je bil istotako dobro založen, kupčija pa je bila srednja. Pripeljali so 205 velikih svinj in 135 prascev, skupaj 340 rilcev. Od teh so prodali 97 komadov. Cene svinjam se od zadnjega sejma niso bistveno spremenile in so bile naslednje: pršutarji 5.50—6 Din, mastne svinje 6.50 do 7 Din, plemenske svinje 5—5.50 Din za kg žive teže, mrtve teže 8—8.50 Din; prasce so prodajali po 80 do 140 Din eno.